

Girişimcilik Politika ve Stratejilerinin Girişimcilik Ekosisteminin Gelişimi Üzerindeki Etkileri: Doğu Asya Örneği

Hande KARADAę*

ÖZ: Devlet destekli girişimcilik politika ve stratejilerini özel sektör ile iş birliği ve uyum içerisinde gerçekleştirerek yüksek teknoloji yaratmada dünyanın önde gelen bölgeleri arasına giren Doğu Asya ülkeleri, Türkiye'nin de aralarında bulunduğu yenilikçi ekonomiye geçiş aşamasındaki ülkeler için başarılı birer örnek oluşturmaktadır. Çalışmanın amacı, Doğu Asya kaplanları olarak adlandırılan Singapur, Tayvan, Hong Kong ve Güney Kore'de müdahaleci olarak başlayıp zaman içinde destekleyici ve düzenleyici bir yapıya evrilen kamu politika ve stratejilerini girişimcilik bağlamında ele alarak, konu politikaların girişimcilik ekosisteminin gelişimi üzerindeki etkilerini, yayınlanan küresel girişimcilik endeksleri ışığında analiz etmektir. Çalışmanın sonuçları, Doğu Asya ülkelerinde girişimcilik ekosisteminin gelişmesinde önemli yer tutan devletin kolaylaştırıcı ve teşvik edici rolü ile küresel üretim ve teknoloji ağları ile entegre olmanın ve girişimcilik eğitimi ve finansmanı alanlarındaki devlet destekli politikaların, ülkemizdeki yenilikçi girişimlerin sayı ve nitelik olarak artması için de örnek teşkil edebileceğini ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik Ekosistemi, Girişimcilik Politikası, Girişimcilik Stratejisi, Doğu Asya.

The Impact of Entrepreneurship Policy And Strategies On The Development of Entrepreneurial Ecosystem: The Case of East Asia

ABSTRACT: East Asian economies have become role models for countries, including Turkey, which aim to join innovative driven economies, with their realization of public policies and related strategies in alignment with the private sector and becoming global leaders by creating high technology. The aim of this study is to analyze the impact of state policies in these economies, namely Hong Kong, Taiwan, Singapore and South Korea, which have evolved from an interventionalist and regulatory approach towards a more cooperative and supportive guidance, on the development of entrepreneurship

* Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul MEF Üniversitesi, İİSBF, İşletme Bölümü, hande.karadag@mef.edu.tr, Gönderim Tarihi: 02.05.2018, Kabul Tarihi: 10.05.2018

ecosystem in these contexts. The analysis in the study is conducted by using two major global entrepreneurship indexes. The findings of the study indicate that the supportive role of the governments in the integration of new and established businesses to global production and technology network, as well as fostering entrepreneurship education and financial resources supplied to start-ups can be mirrored by Turkey for the developing the quality and quantity of innovative new ventures.

Keywords: Entrepreneurship, Entrepreneurship Ecosystem, Entrepreneurship Policy, Entrepreneurship Strategy, East Asia

GİRİŞ

Kamu politikalarında girişimcilik olgusunun geliştirilmesi ve yenilikçi girişimlerin teşvik edilmesi, sosyal ve ekonomik refah artışı açısından giderek daha fazla artan bir önemle ele alınmaktadır (GİSEP, 2015: 9).

Verimlilik odaklılıktan yenilikçilik odaklılığa geçiş aşamasındaki ülkelerde devletin toplumdaki girişimcilik ve yenilikçilik kültürünün geliştirilmesi ve yerleştirilmesi ile teknolojik, beşerî ve finansal ilerlemesine yönelik faaliyetlerdeki müdahaleci ve düzenleyici rolü, araştırmacıların son dönemlerde odaklandığı konuların başında gelmektedir (Bruton, vd., 2013: 3). İkinci Dünya Savaşı sonrası Japonya'nın önderliğini yaptığı "kalkınmacı devlet" anlayışı, 1980'li yıllarda küreselleşmenin yaygınlaşması ile birlikte Doğu Asya Kaplanları olarak adlandırılan Güney Kore, Tayvan, Hong Kong ve Singapur'da da yüksek ekonomik büyüme ve refah artışları yaşanmasını beraberinde getirmiştir. Devletin ekonomide etkin bir müdahale ve koordinasyon rolüne sahip olduğu bu yaklaşım sonucunda bölgedeki ülkelerin büyük zorluk ve sıkıntılardan sonra yüksek refah düzeyine ulaşması, ekonomistlerin serbest piyasa ekonomisi ile ilgili görüşlerinin sorgulanmasına neden olmuştur (Rodrik, 2012: 3; Johnson, 1982: 199). Çalışmanın birinci kısmında Doğu Asya Kaplanları özelinde yenilikçilik ekonomisi olma politika ve stratejileri, tarihsel bir süreç izlenerek irdelenmiş, devamında da Türkiye'nin mevcut girişimcilik politika ve stratejilerinin bu ülkelerle olan benzerlik ve farklılıkları ortaya konmuştur.

Girişimcilik ve yenilikçilik konusunda ülkelerin performansını kapsamlı bir şekilde değerlendiren Küresel Girişimcilik Monitörü (GEM) ve Küresel Girişimcilik Endeksi (GEI), girişimcilik ve yenilikçilik politikalarının oluşturulması ve sonuçlarının değerlendirilmesinde sıklıkla kullanılan yöntemler arasındadır (Kalkınma Bakanlığı, 2014: 19). Çalışmanın ikinci kısmında Doğu Asya ülkelerinin girişimcilik politika ve stratejilerinin, bu ülkelerdeki girişimcilik ekosisteminin gelişimi üzerinde oynadığı rol, bu iki endeksin verileri kullanılarak ve yine ülkemiz ile karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Çalışmanın son bölümünde ise ülkemizde girişimcilik ve yenilikçiliğin gelişmesine yönelik olarak gelişmesi gereken alanlar ve atılması gereken adımlar tartışılmıştır.

Çalışmanın, Batı ülkelerinden farklı bir kalkınma modeli uygulayarak yüksek bir gelişmişlik ve refah seviyesine ulaşan Doğu Asya ülkelerinde uygulanan girişimcilik politika ve stratejileri ve bu stratejilerin sonuçlarını Türkiye ile karşılaştırmalı olarak inceleyen ilk akademik çalışma olması nedeniyle, literatüre önemli katkı yapması beklenmektedir. Ayrıca çalışmanın son kısmında ortaya konan bulguların ve bu bulgular paralelinde ifade edilen görüş ve önerilerin, girişimcilik politika yapıcıları başta tüm ekosistem paydaşları için önem taşıdığı düşünülmektedir.

GİRİŞİMCİ VE GİRİŞİMCİLİK

Gerek literatür gerekse uluslararası kuruluşların girişimcilik raporlarında girişimci ve girişimcilik kavramlarına ait çok sayıda birbirinden farklı tanım bulunmaktadır. Shane ve Venkatamaran (2000)'a göre girişimcilik "piyasada daha önce varolmayan ürünler, pazarlar, süreçler ve organizasyon yöntemlerinin sunulmasına yönelik fırsatların keşfedilmesi, değerlendirmesi ve bunlardan yararlanılması aktivitelerin bütünü" dür (Shane-Venkatamaran 2000: 218). Girişimciliği daha stratejik bir bakış açısıyla değerlendiren bir başka yaklaşıma göre girişimcilik "bir amaca yönelik değişim yaratma çabaları ile farklı strateji ve yöntem uygulanması" şeklinde tanımlanmaktadır (Drucker, 1993: 27).

Bireysel düzeyde ise girişimci “yeni ürün, süreç ve pazarları tanıyıp değerlendirmek suretiyle ekonomik faaliyet genişlemesi yaratarak değer üreten bireyler” (Ahmad-Seymour, 2008: 14) olarak ifade edilmektedir. Küresel Girişimcilik Endeksi (GEI) tanımına göre ise kişinin girişimci olması bir yeniliği görme ve pazara sunma vizyonuna sahip olmasını gerektirmektedir (Acz, vd., 2016: 38). Görüldüğü üzere, girişimcilik ve girişimci tanımları, yapılan araştırma ve çalışmanın amaç ve hedefleri ile paralellik arz etmekte, örneğin hızlı büyüyen teknoloji odaklı girişimlerin kurulma ve geliştirilmesinin önceliklendirildiği çalışmalarda, küçük ve orta ölçekli işletmeler (KOBİ’ler) yerine yeni bir ürün, hizmet veya süreç ortaya koyan yenilikçi girişimlere odaklanılmaktadır.

Girişimcilerin yaratıcı yıkım ve yenilikçilik yoluyla ekonomide yüksek büyüme ve istihdam yarattıkları ve toplumun genel refah seviyesini arttırdıkları görüşü ilk olarak ünlü ekonomist Schumpeter (1934: 78) tarafından ifade edilmiş, sonraki dönemlerde ekonomistler arasında büyük kabul görmüştür (Acz, vd., 2016: 36; Baumol, 2008: 3). Özellikle yeni ürün, hizmet ve süreçler ortaya koyan yenilikçi girişimlerin ekonomik ve sosyal gelişmişlik düzeylerine yaptığı olumlu katkı ve işsizlik ve yoksulluğun azaltılması açısından oynadığı hayati rolün gerek kavramsal gerekse ampirik çalışmalarda (Klapper vd., 2014: 3, McMillan-Woodruff 2002: 154) ortaya konmasının ardından girişimcilik ve yenilikçiliğin geliştirilmesine yönelik ulusal strateji ve politikalar önem kazanmıştır. KOBİ’lerin yeni iş ve teknoloji yaratma konusunda teknoloji odaklı yeni girişimlere kıyasla daha düşük seviyelerde katkı yaptığını saptayan araştırmalar (Audretsch: 2004: 168) nedeniyle, uzun bir süre küçük ve orta ölçekli işletmeler (KOBİ) politikalarının bir eklentisi olarak değerlendirilen girişimcilik politikaları, yerini yenilikçi girişimcilerin sayı ve niteliklerinin artırılmasına ve ihtiyaç ve beklentilerin karşılanmasına yönelik politika ve stratejilere bırakmıştır (Dos Santos, 2013: 18; Audretsch, 2004: 172).

DOĞU ASYA KAPLANLARI VE TÜRKİYE'DE GİRİŞİMCİLİK

Doğu Asya ve Türkiye’de Ulusal Girişimcilik Politika ve Stratejileri: Özel sektörün seçimle gelmeyen ve liyakata dayalı terfi sistemi ile atanmış bürokratlar ve bu kadrolar tarafından geliştirilen politikalar ile yönlendirilmesi esasına dayanan (Johnson, 1982: 35) “Kalkınmacı devlet” anlayışı, başarılı Japonya örneğinden sonra özellikle 1960-1980 döneminde Güney Kore başta olmak üzere, Taiwan ve Singapur gibi diğer Doğu Asya ülkelerinde de devlet politikası olarak benimsenmiştir. Bu yönetim sistemi aktif sanayi politikaları ve seçilmiş finansal kaynak dağıtımını kapsayan bilinçli devlet müdahaleleri yoluyla, “ülke şampiyonlarının”, daha sonra karşılaşabilecekleri sorunların üstesinden gelmesine ve kendilerine uluslararası rekabette üstünlük sağlayacak ölçek ekonomisini yakalamalarına çıkarılmasına önayak olmuştur. Kalkınmacı devlet anlayışında, piyasa bazlı fiyat mekanizmalarının oluşması yerine belirlenen finansal ve sanayi sektörlerine devlet tarafından destek verilmiş, bu şekilde devletin piyasayı yönetmesi durumu yaşanmıştır (Yeung, 2014: 75). Bu model, İkinci Dünya Savaşı’ndan sonraki dönemde içinde buldukları politik çalkantılar ve yetersiz kaynakları ile Afrika ülkeleri ile aynı seviyede olan Güney Kore ve Tayvan’ın 1960’lardan itibaren birer sanayi devi olarak yeniden doğması sonucunu doğurmuştur. Bu iki ülke Japonya örneğini takip ederek büyüme odaklı yönetim, toprak sahiplerinin tepkilerinden bağımsız hareket edebilmeye yönelik toprak reformları ve komşulardan gelen tehditlere karşı kendilerini savunma gereklilikleri sonucunda oluşan sanayileşme yetkinliklerini geliştirme ve güçlü birer üretim üssü haline dönüşme hedeflerini benimsemişlerdir. (Rodrik, 2012: 3). Bu hedeflerin gerçekleşmesine yönelik olarak hükümetler, modern üretim tesislerinin kurulmasına yönelik yatırımları desteklemiştir. Güney Kore’de bu destek ucuz maliyetli kredi şeklinde verilirken, Tayvan’da ise öncelikli sektörler vergi indirimleri sağlanmıştır. Bu desteklerle korunan sektörlerin ilk günden itibaren ihracata yönlendirilmesi en önemli stratejilerden

birini oluşturmuştur. Araştırmacılar, Tayvan hükümeti'nin, bu süreçte özel sektör yatırımlarını takip eden konumdan, bu yatırımları yönlendiren konuma geçtiğine vurgu yapmaktadır (Tzeng, vd., 2011: 457).

1980'ler sonrasında gelişen küreselleşme akımı ve küresel üretim ağlarının ortaya çıkması ile birlikte, Doğu Asya ülkeleri ciddi bir kurumsal ve yapısal dönüşüm sürecine girmiş, devletin rolü özel sektörü kontrol, yönetme ve yönlendirmeden, farklı aktörler arasında ağ kurma, etkileşim ve ortak çalışmayı desteklemeye evrilmiştir (Noble, 1998: 175). Süreç içinde devlet tarafından oluşturulan yerel sanayi politikaları yerini büyük ölçüde özel sektörün dünya çapında küresel güce ulaşmış olan firmalarının kurduğu stratejik uluslararası ortaklıklara bırakmıştır. Devletin bu yeni ortamda piyasa üzerindeki destekleyici, disipline edici ve yönetici roller, farklı boyutları ile irdelenirken, (Amsden, 1989: 327; Johnson, 1982: 343; Wade, 1990: 346), Singapur'daki yeni girişimlerde işbirliklerinin etkisini inceleyen araştırmacılar Pangarkar ve Wu (2013: 803), özellikle yüksek teknoloji odaklı yeni girişimlerde işbirlikleri ile performans arasında kuvvetli bir ilişki olduğunu ortaya koymuş, bu işbirliklerinin ortamdaki belirsizliklerle mücadele, ortakların değerli yetkinlik ve bilgilerine erişebilme, ortakların kendi rekabet üstünlüklerine odaklanabilme, pazara kolay erişebilme, riski paylaşma, meşruiyet kazanma, finansman sağlama kolaylığı ve kilit bağlantılar gibi birçok farklı açıdan yeni teknolojik girişimlere avantaj sağladığını saptamışlardır.

Ülkemizde girişimciliğin gelişmesine yönelik faaliyetlerin gelişimi incelendiğinde, Cumhuriyetin ilk dönemlerindeki devlet destekli güçlü bir özel sektör yaratımı hamlelerini sonraki yıllarda ithal ikameci politikalara bıraktığı, 1980 ve sonrasında ise serbest piyasa ekonomisi usullerinin benimsenmesi ile birlikte ihracata odaklı sanayileşme politikalarının yürürlüğe konduğu görülmektedir (Cansız, 2015: 34). Son yıllarda, dünyadaki gelişmelere paralel olarak girişimcilik strateji ve politikaları KOBİ'ler ve girişimcilik olarak iki ayrı gelişim alanında ele alınmaya başlanmıştır. Bu bağlamda, 2014-2018 yıllarını kapsayan

10. Kalkınma Planı'nda "Türkiye'de yenilikçi girişimciliğin oldukça zayıf olduğu ve yeni kurulan işletmelerin ulusal sanayinin daha yenilikçi bir yapıya dönüşümüne katkısının yeterli düzeyde olmadığı" ifadesi yer almış, (Kalkınma Bakanlığı, 2014: 14), ulaşılmaması beklenen hedeflere yönelik temel amaç ve politikalar ise "girişimciliğe daha elverişli bir iş ortamı ihdas edilmesi, yenilikçi ürünlere olan iç talebin artırılması, girişimcilerin serbest piyasa ve kamu mali kaynaklarını daha etkin bir şekilde kullanabilmelerinin temin edilmesi, girişimcilerin üniversitelerdeki Ar-Ge ve yenilikçilik altyapısını daha iyi kullanmalarının temin edilmesi, işletmeler arası teknoloji işbirliğinin geliştirilmesi, ilköğretim ve ortaöğretimde, girişimciliğe yönelik kişilik özellikleri geliştirilmesi, yükseköğretimde öğrencilerin girişimcilik yeteneklerinin güçlendirilmesi ve Girişimci topluma dönüşüm sürecinin tetiklenmesi" olarak belirlenmiştir (Kalkınma Bakanlığı, 2014: 90).

KOSGEB koordinasyonunda son Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı, 10. Kalkınma Planı'nda saptanmış olan girişimcilik politika hedeflerinin stratejik hedef ve aksiyonlara dönüştürülmesini içermektedir (GİSEP, 2015). Bu plan "Ülkemizde girişimcilik kültürünü yaygınlaştırmak, güçlü bir ekosistem oluşturmak ve girişimciliği geliştirmek" amaçları doğrultusunda münhasıran girişimciliği odak noktasına almıştır. Planda, girişim fikrinin oluşması ve hayata geçirilmesinin yanısıra en az 5 yıl süre ile hayatta kalmasının sağlanmasına yönelik strateji ve eylemler "a- Girişimci dostu düzenleyici çerçevenin geliştirilmesi, b- Yenilikçi Girişimciliğin Desteklenmesi, c-Kadın Girişimciliği, Genç Girişimciliği, Eko Girişimcilik, Sosyal Girişimcilik ve Küresel Girişimcilik gibi öncelikli tematik alanlarda ve genel alanlarda sürdürülebilir bir destek sisteminin geliştirilmesi ve uygulanması, d- Girişimcilik kültürünün geliştirilmesi ve e- Örgün ve yaygın eğitim düzeyinde girişimcilik eğitimlerinin yaygınlaştırılması ve girişimcilere yönelik danışmanlık sisteminin geliştirilmesi" şeklinde oluşturulmuştur (GİSEP, 2015: 9-15). Bu stratejilerle ilgili aksiyonların hayata geçirilmesi Türkiye'de özellikle son on yılda yeni girişimlerin sayısında kayda değer bir artış gözlenmesini

sağlamıştır (GEM, 2018, ülke profilleri). Girişimcilikle ilgili devlet tarafından sağlanan destek politikaları içinde en dikkat çekici olanı, Şubat 2013'te yürürlüğe giren melek yatırımcılara kurumlar vergisinde yüzde 75 indirim öngören yasal düzenlemedir. 2014 yılında da Borsa İstanbul tarafından, melek yatırımcılar ile girişimcileri birbiri ile eşleştirmeyi amaçlayan çevrimiçi bir platformu hayata geçirmiştir. Bunların yanısıra, yenilikçi girişimlere doğrudan destek olmak amacıyla devlet erken aşama girişimlere finansman sağlayan iki adet girişim sermayesi fonuna özel sektörle ortaklaşa yatırım yapmıştır. 2016 yılı itibarıyla bu iki fona aktarılan kaynak tutarı 76 milyon EUR'ya ulaşmıştır.

Doğu Asya Kaplanları ve Türkiye'de Girişimcilik Ekosistemlerinin Değerlendirilmesi: OECD ve EUROSTAT tarafından 2006 yılında hayata geçirilen tarafından geliştiren Girişimcilik Gösterge Programı'nda, girişimcilik ekosisteminin başlıca unsurları a) düzenleyici çerçeve (yeni iş kurulumunda ve mevcut işletmelerin büyümesindeki bürokratik engeller, icra, iflas, sağlık, çevre, ürün ve hizmet piyasaları, sosyal güvenlik alanlarındaki yasal düzenlemeler, adalet ve vergi sistemi), b-) pazar koşulları (rekabet, iç ve dış pazarlara erişim, devletin ekonomideki rolü ve devlet tarafından açılan ihaleler, pazarın kalitesi), c-) mali kaynaklara erişim (Kredi ve sermaye piyasaları, melek yatırımcılar, girişim sermayesi, özel sermaye), d-) bilgi oluşumu ve yayılımı (Ar-Ge yatırımları, üniversite-sanayi işbirliği, firmalar arası işbirlikleri, teknoloji ve internet kullanımı) ve e-) girişimcilerin yetenekleri (eğitim, öğretim, tecrübe, girişimcilik altyapısı, danışmanlık, işgücü hareketliliği) ve ulusal kültür (risk algısı, girişimci algısı, iş sahibi olma istekliliği, sosyal sermaye ve güven ilişkileri) olarak belirlenmiştir (Mason-Brown, 2014: 24).

Girişimciliğin geliştirilmesine yönelik olarak oluşturulan politikalar ve stratejik hedeflerin değerlendirilmesinde girişimcilik ekosisteminin tüm boyutlarıyla kapsam içine alınması büyük önem taşımaktadır (Acz, vd., 2014: 477). Buna yönelik olarak ulusal girişimcilik ekosistemlerinin değerlendirilmesinde ve ülkelerin yeni girişimlerinin kalitesinin belirlenmesinde son dönemlerde en sık

kullanılan iki yöntem GEM (Küresel Girişimcilik Monitörü) ve GEI (Küresel Girişimcilik Endeksi) endekslerinin sağladığı verilerdir.

Tablo 1’de Küresel Girişimcilik Monitörü (GEM)’in Doğu Asya ülkeleri ve Türkiye’deki girişimcilikle ilgili düzenleyici çerçeve koşulları alt faktörlerine ait güncel skorlar yer almaktadır. Bu faktörlerden girişimcilik finansmanında Singapur’un 3.56 ile en yüksek, Güney Kore’nin ise 2.38 ile en düşük skora sahiptir. Hükümetin girişimcilik politikalarının destekleme gücü ve odaklılığına bakıldığında ise Singapur ve Güney Kore yüksek skorlara sahipken, Tayvan ve Türkiye alt sıralarda yer almıştır. Girişimciliğin geliştirilmesine yönelik vergi politikaları ve bürokrasi değişkeninde Hong Kong tüm grubun en yüksek skoruna sahipken Türkiye 1.82 ile bu ülkelerin çok gerisinde kalmıştır. Devletin sağladığı girişimcilik eğitimlerinde Singapur’u Tayvan izlemektedir. Türkiye bu değişkende de en düşük skoru almıştır. Benzer bir durum okul sonrası girişimcilik eğitimleri için de geçerlidir. Ar-Ge transferinde Singapur dışındaki ülkelerin skor olarak birbirine yakınlığı göze çarpmaktadır. Ticari ve yasal altyapı düzenlemelerinde Türkiye’nin Güney Kore ve Tayvan’a kıyasla daha iyi durumda olduğu görülmektedir. İç Pazar dinamiklerinde ise en yüksek skorları Güney Kore ve Türkiye alırken, Singapur bu faktörde grubun sonuncu ekonomisi olmuştur. İç pazara giriş engellerinde Singapur ilk, Güney Kore son sırayı almış, Türkiye grubun orta sırasında yer almıştır. Fiziki altyapı faktöründe Hong Kong ve Singapur’un skorları diğer ülkelerin çok üzerindedir. Girişimciliğin bir kültür olarak yaygınlaşmasını ve toplumsal açıdan kabul görme oranını ölçen kültürel ve sosyal normlar faktöründe Tayvan ilk sırayı, Hong Kong son sırayı almıştır.

Tablo 1: Düzenleyici Çerçeve Koşulları

Ülke	Girişimcilik Finansman	Yönetimsel Politikalar: Destek ve Odaklılık	Hükümet Politikaları: Vergi ve Bürokrasi	Devlet Kaynaklı Girişimcilik Eğitimi	Okul Dönemi Girişimcilik Eğitimi	Okul Sonrası Girişimcilik Eğitimi	AR-GE Transferi	Ticari ve Yasal Altyapı	İç Pazar Dinamikleri	İç Pazar Engelleri ve Giriş Düzenlemeleri	Fiziki Altyapı	Kültüre ve Sosyal Normlar
Hong Kong (2016)	2.92	3.24	4.18	3.15	1.82	2.81	2.45	3.14	2.99	2.78	4.80	2.87
Tayvan (2017)	2.78	2.48	2.95	3.01	2.40	2.92	2.67	2.77	3.69	2.78	4.22	3.37
Güney Kore (2017)	2.38	3.46	2.70	2.93	1.76	2.33	2.32	2.34	4.19	2.01	3.97	2.99
Singapur (2014)	3.56	3.48	3.98	3.68	3.02	3.34	3.17	3.23	3.42	3.04	4.45	3.16
Türkiye (2016)	2.80	2.68	1.82	2.26	1.68	2.90	2.63	3.22	3.70	2.43	3.49	2.89

Kaynak: Küresel Girişimcilik Monitörü (GEM)

GEM'in girişimci tavır ve davranış alt faktörlerinde ise her bir faktör bazında ülke skorlarının değiştiği görülmektedir (Tablo 2). Fırsat algılama ve kişisel yetkinlik algısında oranında Türkiye, Hong Kong ve Güney Kore görece yüksek skora sahipken, girişimsel niyetlerde 9.5 ile Singapur en düşük puanı almıştır. Girişimcilik ekosisteminin en kilit göstergelerinden olan erken dönem girişimcilik oranında Türkiye, Güney Kore ve Singapur'un skorları belirgin şekilde yüksektir. Tabloda, cinsiyet eşitliği ve yenilikçilik faktörlerinde ülke skorları birbirine yakınken, yüksek iş yaratma (büyüme) beklentisinde en yüksek skora sahip olan Tayvan ile en düşük skora sahip olan Güney Kore arasında büyük bir fark gözlenmektedir. Girişimcilerin sosyal statüsünün yüksekliğinde Türkiye'nin verimlilik odaklılıktan yenilikçilik odaklılığa geçiş ülkesi olmasına karşın Doğu Asya ülkelerinin üzerinde bir skor almış olması, ülkemizdeki girişimcilik kültürünün benimsenmesine yönelik politikaların başarı ile sonuçlanmış olduğunu göstermektedir.

Tablo 2: Girişimsel Davranış ve Tavrılar

Ülke	Öz Algılar			Aktivite			Motivasyon	Cinsiyet Eşitliği			Etki		Toplumsal	Değerler	
	Algılanan Fırsat Oranı	Algılanan Yetkinlik Oranı	Başarısızlık Korkusu Oranı	Girişimcilik Niyeti Oranı	Toplam Etkin Saha Girişimsel Faaliyet (TESGF)	Kararlı İşletme Sahipliği Oranı	Girişimsel Çalışan Faaliyeti Oranı	Motivasyondan Din	TESGF Erkek/Kadın Oranı	Fırsat Odaklı TESGF Erkek/Kadın Oranı	Yüksek İş Yararına Beklentisi Oranı	Yenilikçilik Oranı	Hümet Sektörü Oranı	Başarılı Girişimciler Yüksek Stajlı Oranı	Girişimciliğin İyi Bir Karrier Tercih Olması Oranı
Hong Kong (2016)	50.00	32.00	36.00	16.00	9.40	6.10	4.15	4.40	0.50	1.50	35.00	27.00	17.50	63.00	55.00
Tayvan (2017)	26.60	25.90	39.20	25.70	8.60	12.10	8.00	3.70	0.57	0.95	43.00	20.20	19.00	60.10	71.10
Güney Kore (2017)	35.30	45.70	32.20	22.80	13.00	11.40	1.90	2.90	0.67	1.00	9.70	26.30	10.60	68.60	47.20
Singapur (2014)	16.50	20.50	40.00	9.50	11.00	2.90	4.90	6.20	0.49	0.92	35.00	20.00	23.00	62.00	51.00
Türkiye (2016)	50.00	51.50	31.00	30.00	15.50	9.00	3.65	1.90	0.45	1.10	48.00	30.00	11.60	70.00	80.00

Kaynak: Küresel Girişimcilik Monitörü (GEM)

Ülkelerin girişimcilik ekosistemleri tek tek değerlendirildiğinde ise Singapur'da teknoloji kullanımı ve erken aşama girişimcilik oranlarının yüksekliği dikkat çekmektedir. Singapur dünyanın ABD ve Kanada ile birlikte önde gelen yenilikçi ekonomilerinden birisi olarak gösterilmektedir. Girişimcilik politikası ve devletçe sağlanan finansal ve eğitimsel girişimcilik destekleri, Singapur girişimcilerinin küresel rekabette avantaj yakalamalarının başlıca etkenlerdir (GEM 2018, ekonomi profilleri). Genel olarak da, son on yılda Singapur'daki girişimcilik oranlarında çarpıcı bir artış görülmektedir. Girişimciliğe verilen bürokratik ve finansal destekler, yeni girişimlerin fonlara kolaylıkla ulaşmasını sağlamaktadır. Bunun yanı sıra, öğrencilerin girişimcilik yetkinliklerinin artırılmasına çeşitli yönelik eğitim programları ve kuluçka merkezlerinin geliştirilmesi amaçlı destek programları başlatılmıştır. Girişimcilik ekosistemi açısından kısıtlayıcı faktörler ise, yaşam maliyetleri ile paralel gelişen yüksek ticari ve profesyonel altyapı maliyetleri olarak gösterilmektedir. Taiwan'da ise erken aşama girişimcilik oranları yüzde 7-8'ler düzeyinde sabitlenmekle birlikte, girişimciliğin toplumsal ve sosyal alanlardaki saygınlığının yüksekliği, girişimcilik politikalarının başarılı bir şekilde uygulanmasını ve sonuçlanmasını desteklemektedir. Güney Kore girişimcilik ekosisteminde KOBİ'lerin ağırlığı ve devletin küçük işletmelere verdiği destekler, bu ekonomiyi diğerlerinden ayıran başlıca unsurdur. Güney Kore, 2000'li yıllarda devlet ihalelerinde

küçük ve orta ölçekli firmaların aldığı payı yükseltebilmek amacıyla internet tabanlı satın alma uygulamalarına geçiş yapmış, bu şekilde ülkedeki KOBİ sektörünün canlanmasına katkı yaparken, sağladığı maliyet avantajı ile ulusal bütçede verimliliği yükseltmiş ve kamuda şeffaflaşmanın artışı ve bürokratik yükün azalmasına katkıda bulunmuştur. Bu başarılı uygulama sonucunda 2003 ve 2012 yılları arasında KOBİ'lerin kamu ihalelerinden aldığı pay yüzde 55'ten yüzde 75'e çıkmıştır.

Küresel Girişimcilik ve Kalkınma Enstitüsü tarafından 2008 yılında başlatılan Küresel Girişimcilik Endeksi (GEI), Küresel Girişimcilik Monitörü (GEM) verileri esas alınarak aralarında Dünya Ekonomik Forumu, OECD ve Dünya Bankası gibi farklı kuruluşlarca sağlanan bulguların birlikte analiz edilmesi yöntemine dayanmaktadır (Acz, vd., 2014: 481). Ülkelerdeki yeni girişimlerin kalitesini ölçmeyi amaçlayan ve bunu girişimsel davranışlar, girişimsel faaliyetler ve girişimsel amaçlar olmak üzere üç ayrı alt-endeks altında toplayan GEI, ulusal girişimcilik sistemlerinin ölçümlenmesine ve değerlendirilmesine getirdiği bütüncül bakış açısı ile, politika yapıcı ve değerlendiriciler arasında son dönemlerde en fazla yollanılan metodlar arasına girmiştir (Kalkınma Bakanlığı, 2014: 17). Tablo 3'te, Doğu Asya ülkeleri ve Türkiye'nin 2018 yılı GEI alt-endeks bileşenlerine ait skorlar yer almaktadır.

Toplam GEI sıralamasında Hong Kong birinci sırayı alırken, Taiwan, Güney Kore ve Singapur izleyen ülkeler olmuştur. Tamamı yenilikçilik odaklı ülkeler olan bu ekonomilerin GEI sıralamasındaki yüksek yerleri, yenilikçilik ile kalkınma arasındaki bağlantıyı doğrular niteliktedir (Kalkınma Bakanlığı, 2014: 19).

Tablo 3: Girişimcilik Ekosistemi Unsurları

Ülke	Küresel Strast (137 Ülke İçinde)	Toplam GEDI 2018	Girişimel Tutumlar Alt-dinini					Girişimel Yetenekler Alt Dinini				Girişimel Amaçlar Alt Dinini				
			Fırsat Algısı	Başlama Yetenekleri	Risk Kabulü	Ağ Kurma	Kültürel Destek	Fırsat Girişimi	Teknoloji Emilimi	Beşeri Sermaye	Rekabet	Ürün Inovasyonu	Süreç Inovasyonu	Yüksek Büyüme	Uluslararasılaşma	Risk Sermayesi
Hong Kong	13	67	100	58	61	100	68	80	64	89	38	88	41	100	68	100
Tayvan	18	59	52	53	59	64	58	65	71	70	32	97	70	89	54	94
Güney Kore	24	54	46	77	91	77	27	62	67	56	32	95	100	45	32	58
Singapur	27	53	48	3	81	45	72	100	74	100	65	76	100	100	100	80
Türkiye	37	45	35	62	25	32	34	36	47	34	30	100	42	65	40	80

Kaynak: Küresel Girişimcilik Endeksi 2018

Alt bileşenlerin analizinde ülkeler arasında bileşen bazında farklılıklar bulunduğu görülmektedir (Tablo 3). Fırsat algısı, toplumun genelinde fırsatların farkına varılma oranını ve kurumsal çevrenin bu fırsatların değerlendirilmesine yaptığı katkıyı ölçülemektedir (Acz, vd., 2014: 483). Bu bileşende birinci sırada yeralan Hong Kong, Tayvan, Güney Kore ve Singapur'un iki katı bir skora sahiptir. Türkiye ise bu gruba kıyasla en düşük puanı almıştır. Girişimcilerin bir girişimi kurma ve sürdürme yetkinlikleri dair öz algılarını ve yüksek öğrenim imkanları ölçümleyen başlama yetenekleri bileşeninde Singapur çok düşük bir puanla son sırada yeralırken, Türkiye'nin Asya Kaplanları'nın üzerinde bir skora sahip olması dikkat çekicidir. Bireylerin girişim kurma aşamasında risk alma konusundaki istekliliklerini ve ortamdaki iş kurma riskini birlikte değerlendiren risk kabulünde, Güney Kore yüksek bir skorla ilk sıradayken, Singapur ikinci sırayı almıştır. Türkiye'nin risk kabul skoru ise oldukça düşük bir seviyededir. Bu durum, ülkemizdeki girişimcilerin öz yetkinlik algıları ile bir problem yaşamamakla birlikte, girişim kurmayı riskli gördüklerini ortaya koymaktadır. Yeni kurulan ve kurulu yeni girişimler için hayati öneme sahip olan ve girişimcilerin birbirleri ile iletişim içinde olma ve kurdukları ağların coğrafi yoğunluğunu ölçen ağ kurma faktöründe, yine Hong Kong ilk sırayı alırken, Güney Kore, Tayvan ve Singapur onu izlemiştir. Toplumun girişimciliğe olan bakış açısının olumlu ve olumsuz olmasını ve bunun yanısıra bir kariyer olarak girişimciliği seçmenin toplumda kolay veya zor olarak algılanmasını ölçen kültürel destek sütununda Singapur ve Hong

Kong yüksek, Tayvan ortalama, Güney Kore ise düşük bir skora sahiptir. Girişimcilik araştırmalarında odak noktasında olan başka bir konu, girişimcilerin yeni iş kurarken ihtiyaç, fırsat veya yenilikçilik odaklı olmalarıdır. İhtiyaç ve fırsat odaklılık farkı, sosyal refah seviyesi düşük birçok ülkede girişimcilik olma oranlarının yüksek olmasını da açıklamaktadır. Bu doğrultuda, girişimcilik ekosistemlerinin değerlendirilmesinde nicelikten çok niteliğin ön plana çıkarılması gerekmektedir (GEI, 2018). Nitekim Tablo 3'te fırsat girişi bileşeninde Singapur ve Hong Kong 100 ve 80 puan ile birinci ve ikinci sırayı alırken, Türkiye'nin aldığı 36 puan, ülkemizin henüz ihtiyaç odaklı girişimcilikten fırsat ve yenilik odaklı girişimciliğe geçiş yapamadığını ortaya koymaktadır. Ülkedeki teknoloji sektörünün büyüklüğünü ve işletmelerin yeni teknolojileri hızlı bir şekilde alıp kullanma oranını gösteren teknoloji emiliminde beklendiği gibi dört Asya Kaplanı da yüksek skorlar almıştır. Bu skorlar, tarihsel süreçte yüksek teknoloji yatırımlarına verilen devlet destekleri ile dünya çapında teknoloji devleri yaratan bu ekonomilerde uygulanan politika ve stratejilerin olumlu sonuçlarını net bir şekilde yansıtmaktadır. Doğu Asya ekonomilerinde devlet politikaları, finansal ve yönetsel desteklerin yanısıra girişimcilerin yüksek eğitim seviyesine sahip olmalarına da odaklanmıştır. Tablodaki beşerî sermaye faktöründe Singapur 100, Hong Kong 89 ile dünya çapında ilk sıralarda yer almaktadır. 34 puan alan Türkiye'nin bu alanda gelişim göstermesi gereği ortaya çıkmaktadır. Nitekim Türkiye'deki teknoloji tabanlı yenilikçi girişimci firmalarla ilgili araştırmalar, bu işletmelerin kurulması ve büyümesinin ortak Ar-Ge projeleri üretebilme ve yürütebilme, ihracat kapasitesi, sosyal sermaye, ekonomik ve sosyal gelişmişlik, iş kurma tecrübesi, girişimcilerin kendilerinin ve ebeveynlerinin eğitim düzeyleri, yabancı dil seviyesi, sosyal medyada aktif olma ve dünyadaki gelişme ve trendler takip etme gibi faktörlerle yakından ilintili olduğunu göstermektedir (Cansız, 2015: 122-133). Hem ürün hem de süreç yenilikçiliğinde Doğu Asya ülkeleri yüksek GEI skorlarına sahiptir. Buna karşın girişimcilerin yarattıkları farklı ürünleri pazara sunabilmesine odaklanan rekabet bileşeninde

Singapur dışında diğer ülkelerin puanları orta hatta düşük seviyelerde kalmıştır. Bu skorlar, bireysel olarak girişimcilerin pazarlama becerilerinin istenen seviyelerde olmadığına işaret etmektedir. Güney Kore'nin yüksek büyüme, uluslararasılaşma ve risk sermayesinde diğer Doğu Asya ülkelerinin gerisinde kalmış olması, bu ülkede izlenen KOBİ odaklı girişimcilik politikalarının bu bileşenlerde henüz beklenen etkileri yaratmadığını göstermektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Doğu Asya ülkelerinin İkinci Dünya Savaşı sonrasında yaşadıkları kaynak ve konjonktürel sorunların üstesinden gelerek yüksek gelişmişlik düzeyine erişmelerinde, devlet kontrolündeki özel sektör gelişmeleri hayati bir rol oynamıştır. Bu ekonomilerde devletin piyasa bozucu ve müdahaleci rolün, zaman içinde yerini özel sektör için destekleyici ve iş birliğine dayalı bir modele dönmüştür. Bu ülkelerde kamu politikalarının ortak noktasını belli sektörlerin seçilerek desteklenmesi, yüksek teknoloji yaratımı ve kullanımı ile ihracat odaklılık oluşturmuş, bunun sonucunda Doğu Asya Kaplanları olarak adlandırılan Hong Kong, Singapur, Tayvan ve Güney Kore, dünyanın önde gelen yenilikçi ekonomileri arasına girmişlerdir. Yeni girişimlerin özellikle finansal kaynaklar, yasal ve bürokratik düzenlemelerde iyileştirmeler, ağ ve iş birliklerinin güçlendirilmesi ve girişimcilik eğitimleri alanlarında devletten aldıkları destekler, bu ekonomilerde toplumsal girişimcilik algısı ve bunun sonucunda erken dönem girişimcilik oranlarının üst seviyelere ulaşmasını sağlamıştır. Yenilikçi ekonomiler Ar-Ge Transferi, teknoloji üretimi ve kullanımı ve yenilikçi ürün ve süreç yaratmada yüksek skorlara sahipken ülkemizin de aralarında bulunduğu verimlilik odaklı ülkelerin bu faktörlerde görece düşük puanlar alması, ülkemizdeki politika yapıcılar tarafından ortaya konan yenilikçilik yoluyla kalkınma vizyonunu doğrular niteliktedir.

Bu noktada, ülkedeki yeni girişimlerin kurulmasının önünde engel teşkil eden yüksek risk algısı ve finansal kaynakların

yetersizliği, beşerî sermayenin henüz istenen nitelikte olmaması ve teknoloji yaratımındaki zorluklar, gelişmesi gereken alanlar içinde ilk sıralarda yer almaktadır. Buna karşın girimcilerin büyüme ve kendi yetkinlikleri ile ilgili olumlu algıları, ülkemizde girişimciliğin önümüzdeki dönemlerde gelişme potansiyeline işaret eden olumlu göstergelerdir. Ayrıca, yeni girişimlerin sayısının son on yılda ciddi bir artış kaydetmiş olması da dikkat çekicidir. İlerleyen dönemlerde kamu politikalarının ihtiyaç girişimciliğinden fırsat odaklı girişimciliği desteklemeye yönelmesi, yeni girişimlerde sayısal artış olarak olumlu olan trendin kalite olarak da yükselmesine imkân verecek, ayrıca yenilikçi girişimlerin toplam yeni girişimler içindeki payının yükselmesine de katkıda bulunacaktır.

KAYNAKÇA

ÁCS, Z. J., AUTIO, E., & SZERB, L. (2014). National systems of entrepreneurship: Measurement issues and policy implications. *Research Policy*, 43(3), 476-494.

AHMAD, N. & SEYMOUR, N. (2008). Defining entrepreneurial activity: Definitions supporting frameworks for data collection. *OECD Statistics Working Papers*, 2008/01, OECD Publishing, Paris.

AMSDEN, A. H. (1992). *Asia's next giant: South Korea and late industrialization*. Oxford University Press on Demand.

AUDRETSCH, D. B. (2004) "Sustaining innovation and growth: Public policy support for entrepreneurship", *Industry and Innovation*, Vol. 11 (3), pp. 167-191.

BAUMOL, W. J. (2008). Entrepreneurs, inventors and the growth of the economy. In *the Conference Board EPWP*, 08-12.

BRUTON, G. D., FILATOTCHEV, I., SI, S., & WRIGHT, M. (2013). Entrepreneurship and strategy in emerging economies. *Strategic Entrepreneurship Journal*, 7(3), 169-180.

CANSIZ, M. (2013). *Türkiye'nin yenilikçi girişimcileri: teknoloji geliştirme bölgeleri örneği*. TC Kalkınma Bakanlığı.

DOS SANTOS, L. G. R. C. (2013). Entrepreneurial Policies: Portugal in the context of the European Union.

DRUCKER, P. F. (1985). *Innovation and entrepreneurship practices and principles*. Amacon.

- JOHNSON, C. (1982). *MITI and the Japanese miracle: the growth of industrial policy: 1925-1975*. Stanford University Press.
- JOHNSON, C. (1999). The developmental state: Odyssey of a concept. *The developmental state*, 32-60.
- KLAPPER, L., MEUNIER, F. & DİNİZ, L. (2014). *Entrepreneurship around the World – Before, During, and After the Crisis*, IFC Smartlesson Publications.
- MASON, C., & BROWN, R. (2014). Entrepreneurial ecosystems and growth oriented entrepreneurship. *Final Report to OECD, Paris, 30(1)*, 77-102.
- MCMILLAN, J., WOODRUFF, C. (2002). "The Central Role of Entrepreneurs in Transition Economies," *Journal of Economic Perspectives*, 16 (3).
- NOBLE, G.W. (1998). *Collective Action in East Asia: How ruling parties shape industrial policy*, Ithaca: Cornell University Press.
- OECD (1998). *Fostering Entrepreneurship, The OECD Jobs Strategy*. OECD, 1998.
- PANGARKAR, N., & WU, J. (2013). Alliance formation, partner diversity, and performance of Singapore startups. *Asia Pacific Journal of Management*, 30(3), 791-807.
- SCHUMPETER, J.A. (1934). *The theory of economic development*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- SHANE, S., & VENKATARAMAN, S. (2000). The promise of entrepreneurship as a field of research. *Academy of management review*, 25(1), 217-226.
- TZENG, C. H., BEAMISH, P. W., & CHEN, S. F. (2011). Institutions and entrepreneurship development: High-technology indigenous firms in China and Taiwan. *Asia Pacific Journal of Management*, 28(3), 453-481.
- WADE, R. (1990). *Governing the market: Economic theory and the role of government in East Asian industrialization*. Princeton University Press.
- YEUNG, H.W. (2013) 'Governing the market in a globalizing era: development states, global production networks and inter-firm dynamics in East Asia', *Review of International Political Economy* 21(1), pp. 70-101.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

KALKINMA BAKANLIĞI (2014). *Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018 Özel İhtisas Komisyonu Raporu*.
<http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/zel%20ihtisas%20Komisyonu%20Raporlar/Attachments/242/girisimciligin%20gelistirilmesi%20OIK1.pdf>; Çevrimiçi erişim tarihi 01.04.2018.

GEI (2018). *Global Entrepreneurship Index 2018 Report*
<https://thegedi.org/global-entrepreneurship-and-development-index/>; Çevrimiçi erişim 15.04.2018.

GEM (2018). *Global Entrepreneurship Monitor Global Report 2017-2018*. <https://www.gemconsortium.org/>; Çevrimiçi erişim tarihi 02.03.2018

GİSEP (2015). *Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı*.
http://www.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Mali%20Tablolar/Gisep_2015-2018_TR.pdf; Çevrimiçi erişim tarihi 10.03.2018.

RODRİK, D. (2012). "Getting Globalization Right"
<http://oecdinsights.org/2012/05/03/getting-globalization-right-the-east-asian-tigers/>; Çevrimiçi erişim 21.04.2018.